

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Rennesøy

Emne: Håididsmadr med fameliferden

Bygdelag: Lorbø

Oppskr. av: Haakon Galta

Gard: Galta

(adresse): Lorbø

G.nr. 3 Br.nr. 3

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Etter eigen røynsle 83 aar. Galta Haakonmann

- 1) Det er en gammel ^{SVAR} sagn som varer ved frem-
del, at sløtningene (ogsaa fjuntbaende) og
nabokamer og veninder Kammer med mad
til børselkammer.
- 2) De kam baade enkeltvis og i grupper.
- 3) De havde ingen uttale om hvad de skulde
ha med sig. Det var en humanitet
til de kam frae pladsen.
- 4) Den børselkammer via kunde de første
Kammerne Kammer 3 til 4 dage efter fødselen.
- 5) De kam i almindelighed ikke mer end
en gang hver til børselkammer.
- 6) Den mad de kam med i gamle dage
var for det meste smørgsaut naar
ogsaa andre sarten græst gjore og saa
gamme. I den senere tid er det blit blit
Raker de Kammer til børselkammer med.
- 7) Vi kjender ikke til at nogen har gaaet
til børselkammer mer end en gang.
- 8) I oldgamle dage var det nok blit en amber
Kammerne havde sengeruden i. Senere blev det
skindtidarim eller fat.
- 9) Maden Raker de blit for sengerud eller
ogsaa for børselgaut.

- 10) Det var altid Mors sølv søm gift med sengematen. Kunde hun ikke selv komme avlied sendte hun enten en søn eller en tjenestefige.
- 11) Det var ikke vanligt og faktisk syntes det var helst usædvanligt at mannen fulgte ind, med sengematen.
- 12) Søndagsfolket blev altid traktet. Det var altid av det beste søm huset forsvare. Og saa fik de smalle av de tidligere indkomne gaver. Der var ingen forskjel enten søm nyfødte var gutter eller piger.
- 13) Disse søm gæstebud gæstebudhøvsomme.
- 14) Det kjendes ikke til at hærskeren holdt nogen slags traktering efter at hun var oppe igjen eller holdt noget slags bevidt?
- 15) Der var ingen forskjel. Man gift ligesaa til ugifte søm til giftede søm.
- 16) Skikken begynde at skifte ved søm hundre skiftet. Da var det ikke lenger bare gæst søm ogsaa andre søm. Men gift det med Raker, hærskere eller Randerkaker og kaldes blomster.
- 17) Vi kjender ikke til at hærskeren holdt nogen gave med til den nyfødte.
- 18) Man har ikke noet Raker før barnet er til daaben.
- 19) Der blir altid holdt daabs Raker, og de søm var med søm fædderne og de nærmeste slæktninger.
- 20) Daabsloppet blev kaldt "bærrel" og kaldes søm den dag idag.
- 21) Gæstebud sendte søm; søm der var ingen bestemt spisesedel.

22) Gaverne var frivillige og iferram man havde raad. Den som har bannet gav gjerne mest.

23) Det er nu for det største ogsaa paa samme maaden nu til dags, Kun at gaverne nu er meget stærrer og verdifuldere end før.

B. Fødselsdag.

24) Fødselsdagen blev ikke fireret i gamle dage hventhen av barn eller ældre. Det er nu i dette århundrede at denne firingerne have begyndt.

25) Fødselsdag for voksne holder ikke hvent aar. Det er Kun med runde aar.

26) Her paa vore Banker blev man ikke budne (det er Kun en og anden søndag) Løst, venner og naboe. Manmaaer for at ønske tillykke med dagen.

27) Det er Kun de nærreste slæktninger, som give gaver men alle som ønsker frem har færing med sig.

28) Det var svært skjeldene omam Rame dagen ikke i gamle dage og nogen spacial net paa denne dag Rjinder vi ikke til.

29) Nu er det helst fæld søndag med skikk og disse efterpaa Kaffe med blødtaker som gjestene havde ført med sig.

C. Konfirmasjon

30) Jeg Ram me huske Konfirmasjon en 70 aar tilbage. Da var der ingen kættil. Man havde dog noget bedre mad den dag end ellers; men foretken var det som en anden søndag. Gaver var det lidt eller intet av det kunde dog være en eller anden av faddere som havde en liden haandtering.

31) Nu er det Konfirmandens reise. Rap som det skude være et stort bryllup. De begynte saa smaa med aarhundrederkipket; men han vakte sig skare med tiden til det han naakt det punkt det kan i dag.

32) Man pleier at be slaktninger mabaer og venner. Presten og læreren er som regel med.

33) Gjesterne sendte sendinger og gjør det ogsaa nu

34) Konfirmanderne faar en mengde saed gaver av alle slags. Det er helst fra de bedste men ogsaa en del fra andre.

35) Det Koen almindelige retter og Ratten som bruges ved en Konfirmandsamling.

D. Bryllup.

36) Vi husker ikke at her er blitt holdt noget forlovelseselskab i vor tid.

37) I gamle dage var der nok afte forlovelseselskaper eftersom vi har lest; men i vor tid er der intet selskap før det berer til bryllup.

38) Bryllupene varte i almindelighet i 3 dage

a. Der var minst 4 maaltider for dagen

b. Om morgenen brød, Ratten og Kaffe. Midag var det steg med alt tilbehør. Efterpaa Kaffe og Ratten igjen. Om kvelden Midagsmad.

c. Nogen net som skulde serveres ved hvert bryllup. Kjender ikke

d. Det var som et fast program for 2 og 3 dag. 2 dagskveld var det risengryngraut og 3 dag var brudeparret med som opvæntene

39) Alle havde en stor vidflak Kuenne oftefint maalt men uden laak. Disse Rattes færingss-Kuenne og braktes ikke til noget andet. Disse Kuenne havde de fulde av mad med sig til bryllupet. Det var smør, vaffer.

39) Gjennem huiemskikkene kaltes ofte gamle og meget andet. Løper var altid en vis for-
ming i brylløper.

40) Man lagde mæsen i forningskruven saa
fint som man kunde og smoret havde man
lagt i en dertil arbedet beform og naar
man tog formen av var det et meget
utkræset sværskykke.

41) Her var ingen bederman som had til
brylløp. Det var brudeen selv som gik
og naar der var bingene var brudgæmmer
med. Nogen Rjokandsamling var her aldrig.

42) Sendingen til brylløper og alle selskaps-
lige sammenkomster kaldes net og sletforning
og kaldes saa den dag i dag.

43) I almindelighed havde de sendinger med
selv som gik i brylløpet, hvis ikke saa
var det en søn eller datter som bar den
frun til brylløpskeret.

44) Der var ikke nogen fest. De kom med
brudekæringen brylløpsdagen og de blev net
kræset som kom med den. Her has as
var det skik og bruk at alle gjenker i makt
saa stor omkræds kom andengag med makt
saa skulde være til gode gjenker om
kræden. Disse gjenkerne var tilberedt og
fik smakte brylløpsmæsen, og fik ogsaa
noget med i spændet krum.

45) Det hendte at de sendte en smatkebit
med krum til dem som ikke var i bryllø-
løpet.

46) Det var almindelig krumets folk som
stad for stilled med mæsen men de
hadde altid en ~~svær~~ overkalt og meget
andet navn paa krum. Rjender vi ikke.

47) Disse store bryllupper er det slutt med for længe siden. Her har ikke været holdt nogen av disse store bryllupper de sidste 25-30 aar.

48) Man holder ikke bryllup paa kødet her hos os. De blir gifte hjemme og saa har de en festlig Kveld og nattemund.

49) Det er altsjelden at forlovede suiser til byen for at la sig vise.

50) Bryllupsgaverne er nu i alle tilfælde mer end lidobelt mad de var i de gamle bryllupper, enden det gjelder penge eller gaver av varer av faar skjellig slags.

51) De holder ikke fest paa bryllupsdagen Det er kun ved runde tall. Sølvbryllup 25 aar og Guldbryllup 50 aar.

E. Begravelse

52) Det var altid ugift dame som gik og had til "selabo" som de kalte det. Det var disse gaarde som var regnet for grender. Denne dame gik saa fra hus til hus hos disse grender og had om de vilde vare saa smilde og følge avdøde til gravene. Hun gik ogsaa til avdødes stekninger om de bode utenom grannelaget.

53) Det var saa forskjelligt hvor længe gravet varke Det hendte i gamle dage at man fik kun en drøm og bringte det for man gik med liget til Kirkegaarden og saa gik man derfra og heim, men i almindelighed varke gravet hele dagen til langt paa Kveld og man havde da mins 3 maaltider altid gravet om Kvelden.

- 54) Maaltiderne ofte Rjød eller agrea bœr-
fisk grant altid til Rjød. Man fik
istand langhønde som man sad
mundt. Aldrig serveres gjeskene staaende
- 55) Kjender ikke til at der var nogen
slags mad som ikke maatte nytes ved
begravelsermidagen.
- 56) Der var ikke noget bestemt navn paa
hovedmaaltidet
- 57) Når der ikke plads i huset maatte man
indstrempe sig saa godt man kunde og
holdt gjæne til set med et og andet. Man
gik aldrig til naboen med noget.
- 58) Gjeskene havde sendingerne med sig
og sendte dem aldrig dagen i forveien
- 59) Matvarene var ikke pyntet eller paa-
stet paa en speciel maade.
- 60) Sendingerne blev ikke sendt dagen i for-
veien og der blev ikke holdt noget kalas.
- 61) Der var ingen forskjel paa maten enten
avdøde var gift eller segift. Grant havde
de iaktvendeligbed enten avdøde var gift
eller segift.
- 62) Dvergangsførerne fra det gamle til det
nye er ikke saa store. Man fik mad baade
før man gik med lykt og efter at man kom
heim fra Kirkegården baade før og nu.
Alkohol har ikke været brugt de sidste
70-80 aar.
- 63) Brygning av malkøl heime har ^{nu} ikke
været i mands minde og alkoholforbrug
var og bant lykt fra gamle tider.
- 64) Hømsbrygning og den gammeldags sendingen
er nu saa gammel at her er ikke lenger
nogen nulevende som har Kjendskaps til det.

- (65) Brevbetragtningen er nu saa at man samles i sprogskolen og skundom faar man en Kage Kaffe før man gaar med leg og skundom ikke, men efter man er kommen heim fra Rindegaarden saa er det færd midtag med Kaffe efterpaa.
- (66) Alkohol har som tidligere meddelt ikke været brugt de sidste 70-80 aar i begravelsen.
- (67) At have begravelsesmidtag ~~og gæster~~ paa hotel er ganske ukjendt.
- (68) Det var vel rundt 1920 at man sluttede med at gaar rundt og be til begravelse siden har man kun overbæret og bet i aviserne. Nu var det mere frit og var det mere frit saa man kunde gaa hvem som vilde.
- (69) Det var fraa 1915 til 1920 man begynte at overtage begravelsen i Aviserne.
- F Nye fester
- (70) Der har ikke dannet sig nogen tradition om hvad slags mad de skulde ha 17 maa.
- (71) Det er især unge piger som fejrer mandagen idet de gir hende en presang eller en Kage.
- (72) Vi kjender ikke til nogen som fejrer farsdagen.
- (73) Tror ikke de har nogen bestemte retter eller Kaker paa denne dag.
- (74) Tror ikke at bakkemispaa med det ambefaten var skille Kaker. De er nok helst efter sølt vask.
- (75) Hvordan mors og farsdagen blev kjendt her er ikke godt at si. De kom som andet nyt sprogvarer og helst ukjendte.